

Bijlage bij TK-brief

Zoals ook genoemd in de brief brengen wij komend jaar voor alle aanbevelingen de uitvoeringsconsequenties en financiële impact in kaart. Dan zal ook blijken welke aanbevelingen onder het beschikbare budget uitgevoerd kunnen worden.

Nr.	Aanbeveling	Beknopte beleidsreactie
	Rechtsgronden ondertoezichtstelling/ gezagsbeëindiging en uithuisplaatsing	
1.	Het subsidiariteitsvereiste in de rechtsgrond voor de OTS moet weer neutraal worden geformuleerd en het criterium 'dat de zorg die nodig is, door de ouders niet of onvoldoende wordt geaccepteerd' uit artikel 1:255 lid 1 sub a BW moet worden geschrapt	Een belangrijk onderdeel van de herziening van de kinderbeschermingswetgeving in 2015 was de aanpassing van de rechtsgronden voor de ondertoezichtstelling en de gezagsbeëindigende maatregel. De rechtsgrond van de ondertoezichtstelling is toen op twee punten aangepast, waarmee werd beoogd het onderscheid tussen de verschillende kaders te verduidelijken (ondertoezichtstelling ten opzichte van vrijwillig kader en ondertoezichtstelling ten opzichte van gezagsbeëindiging). Ook werd een nieuwe gezagsbeëindigende maatregel ingevoerd als 'spiegelbepaling' voor de ondertoezichtstelling. Hiervoor werd de aanvaardbare termijn geïntroduceerd: de ondertoezichtstelling is aan de orde als er een gerechtvaardigde verwachting is dat ouders binnen een voor de minderjarige aanvaardbare termijn de opvoeding weer ter hand kunnen nemen.
2.	Maak duidelijk in de wet dat de concrete ontwikkelingsbedreiging ook bij verlengingen van de OTS in de beschikking moet staan, door dit vereiste toe te voegen aan artikel 1:260 BW	Een gezagsbeëindiging is aan de orde als er geen gerechtvaardigde verwachting is over de opvoeding door de ouders. Met deze aanpassingen moest het eenvoudiger worden om te kiezen voor de kinderbeschermingsmaatregel die het meest aansluit bij de belangen van het kind. Uit de eindevaluatie blijkt dat deze aanpassingen van de rechtsgronden in de praktijk niet het gewenste effect hebben gehad. De praktijk sluit niet goed aan bij de herziene rechtsgronden, de invulling van de aanvaardbare termijn is lastig en er bestaat in de rechtspraak onduidelijkheid over de ruimte om het gezag van ouder(s) niet te beëindigen terwijl wel aan de rechtsgrond voor gezagsbeëindiging is voldaan.
3.	Maak duidelijk in de wet dat de voor het kind aanvaardbare termijn uit de rechtsgrond voor OTS slechts van toepassing is in situaties van uithuisplaatsing	Wij herkennen de gesignaleerde knelpunten en zijn het met de onderzoekers eens dat de rechtsgronden voor de kinderbeschermingsmaatregelen moeten worden verbeterd. De wijze waarop gaan wij het komend jaar uitwerken met de sector. Wij betrekken hierbij de voorgestelde aanpassingen in aanbevelingen 1-4. Wij willen met de sector nog goed kijken naar het advies van prof. Bruning et al. om de aanvaardbare termijn als criterium te behouden, omdat het criterium niet aansluit bij de praktijk. De aanvaardbare termijn wordt steeds verder opgerekt, bijv. omdat de hulp te laat op gang is gekomen of omdat het kind geen stabiele plek heeft. Verder zijn kinderrechtshouders steeds terughoudender met het uitspreken van een gezagsbeëindigende maatregel. Als de aanvaardbare termijn verstreken is, dan is een gezagsbeëindiging niet per se noodzakelijk in het belang van het kind.
4.	In de rechtsgrond voor gezagsbeëindiging moet worden toegevoegd dat deze alleen mag worden uitgesproken wanneer de gezagsbeëindiging noodzakelijk is met het oog op de belangen van het kind	
	Perspectiefbesluit	
5.	Het perspectiefbesluit moet een wettelijke basis krijgen en moet worden getoetst door de kinderrechtshouder	Wij staan positief tegenover aanbeveling 5. Bij de uitwerking van deze aanbeveling betrekken wij ook de wens van de sector om de gronden van de ondertoezichtstelling aan te vullen in het geval niet meer wordt gewerkt aan terugplaatsing van een kind, maar een gezagsbeëindiging (op dat moment) niet in het belang van het kind wordt geacht. Met deze zogenoemde 'ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing plus' kan tevens een basis worden gecreëerd voor het laten toetsen van het perspectiefbesluit. Een wettelijke basis voor het perspectiefbesluit staat dan ook niet op zichzelf, maar moet in samenhang worden gezien met het aanpassen van de rechtsgronden voor de ondertoezichtstelling en gezagsbeëindiging. Daarnaast raakt het vraagstuk van het perspectiefbesluit ook de rol en verantwoordelijkheid van de verschillende actoren, namelijk de RvdK, GI's en rechtspraak (zie aanbevelingen 17 en 18). Pas wanneer we het beeld compleet hebben, dus zowel dat van de rechtsgronden als dat van de rollen en verantwoordelijkheden van bovenstaande actoren, kunnen wij beslissen hoe het perspectiefbesluit het beste wettelijk verankerd kan worden.

		<p>Vooruitlopend hierop zijn GI's op zoek gegaan naar mogelijkheden om binnen het huidige wettelijke kader het perspectiefbesluit nu al te laten toetsen door de kinderrechter. De werkwijze is dat als GI's een perspectiefbesluit hebben genomen – waarbij gezagsbeëindiging (nog) niet aan de orde is – telkens zo snel mogelijk het besluit voorleggen aan de kinderrechter via de geschillenregeling bij de ondertoezichtstelling of via een verzoek tot verlenging van de machtiging uithuisplaatsing, mits dit in het betreffende arrondissement waarin de GI werkzaam is mogelijk is.</p> <p>Uit recente jurisprudentie blijkt namelijk dat een toets van het perspectiefbesluit via de geschillenregeling of via een verzoek tot verlening van de machtiging uithuisplaatsing door sommige kinderrechters niet mogelijk wordt geacht. Partners voor Jeugd (een overkoepelend samenwerkingsverband van twee GI's) heeft daarom op 28 oktober jl. aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad (P-G) verzocht cassatie in het belang der wet in te stellen tegen een recente uitspraak van Hof Arnhem-Leeuwarden van 26 juli 2022 om rechtseenheid te verkrijgen over het laten toetsen van het perspectiefbesluit via de geschillenregeling. Om dit verzoek kracht bij te zetten heeft de minister voor Rechtsbescherming ook zelf de P-G verzocht cassatie in het belang der wet in te stellen, omdat er een urgent belang is om te weten hoe de Hoge Raad hier tegenaan kijkt.</p>
	Omgang na uithuisplaatsing	
6.	Bij uithuisplaatsingen dient direct na de plaatsing een omgangsplan te worden opgesteld waarbij invulling wordt gegeven aan het recht van het kind om in beginsel omgang te hebben met degenen met wie het kind een nauwe persoonlijke betrekking heeft; dit omgangsplan moet op verzoek van een ouder met gezag of minderjarige door de kinderrechter getoetst kunnen worden	<p>Wij staan positief tegenover aanbeveling 6.</p> <p>In aanloop naar een wettelijke verankering van het omgangsplan, bezien wij met de GI's en RvdK hoe afspraken over omgang duidelijker vastgelegd kunnen worden, met evt. verwijzing naar een rechtsmiddelenclausule. Daarnaast gebruiken GI's en jeugdhulpaanbieders nu verschillende instrumenten (zoals CHOP-list en BezoekZoeker) om met ouders en kinderen tot een omgangsregeling te komen. Wij faciliteren de GI's in de doorontwikkeling van deze instrumenten.</p>
	Rechtspositie van kinderen die onder voogdij staan	
7.	Introduceer een geschillenregeling bij voogdij die wordt uitgeoefend door een gecertificeerde instelling als rechtspersoon zodat minderjarigen en pleegouders elk conflict over de uitvoering van de voogdij door een gecertificeerde instelling aan een rechter kunnen voorleggen	Wij staan positief tegenover aanbevelingen 7-8. Wij gaan deze het komend jaar uitwerken met de sector.
8.	Introduceer een laagdrempelige mogelijkheid voor ouders en minderjarigen om bij voogdij een verzoek tot (wijziging van) omgang en contact aan de rechter voor te leggen	
	Rechtspositie kinderen/ ouders in gezinshuizen	

9.	Bepaal in artikel 1:265i BW dat de verplichte toetsing van over- of terugplaatsingen na verblijf van een jaar of langer ook van toepassing is bij uithuisplaatsing in een gezinshuis	Wij staan positief tegenover aanbevelingen 9-10. Komend jaar gaan wij samen met de sector deze aanbevelingen uitwerken en onderzoeken wat hier (wettelijk) mogelijk is.
10.	Introduceer een mogelijkheid waarmee het blokkaderecht in het kader van voogdij ook van toepassing is op gezinshuizen	
Geschillenregeling		
11.	Het vereiste (uit artikel 1:262b BW jo 1:265k lid 1 BW) dat bij gebruik van de geschillenregeling procesvertegenwoordiging is voorgeschreven, moet worden geschrapt	Wij nemen aanbeveling 11 (nog) niet over. Wij willen met de sector nog goed kijken naar het risico op een evt. forse toename van het aantal procedures en de consequenties hiervan voor de sector, in het bijzonder de rechtspraak en de GI's.
Ouder als verzoeker		
12.	Introduceer een wettelijke mogelijkheid voor ouders om een maatregel van OTS te verzoeken zonder dat zij daarbij eerst moeten wachten of de Raad voor de Kinderbescherming een verzoek wil indienen	Wij nemen aanbeveling 12 (nog) niet over. Wij willen met de sector nog goed kijken naar het risico dat een mogelijke rechtsingang evt. vooral gebruikt zal worden door ouders in een complexe echtscheiding om het gezag van de andere ouder in te perken. Dit past ook niet bij de huidige inzet van de jeugdbeschermingsketen om complexe echtscheidingen zoveel mogelijk uit de jeugdbescherming te houden.
Uitvoering OTS		
13.	Een nadere bezinning op de verschillende mogelijkheden voor de gecertificeerde instelling bij de uitvoering van de OTS is nodig, aangezien het een ingewikkelde regeling betreft met verschillen tussen de mogelijkheden; hoger beroep tegen een beslissing van de kinderrechter zou daarbij voor elke beslissing binnen de OTS mogelijk moeten zijn	Aanbevelingen 13-15 zijn in hun aard nog weinig concreet waardoor wij nu nog niet kunnen aangeven of wij bereid zijn deze over te nemen. Wij gaan de aanbevelingen komend jaar uitwerken met de sector. Wij vinden het hierbij ook van belang om goed te wegen hoe de potentiële baten voor de rechtsbescherming van ouders en kinderen zich verhouden tot de potentiële toename van de werklust ten gevolge van evt. toename van juridisering.
14.	De regeling omtrent omgang tijdens de OTS moet worden herzien, waarbij voor een minder gecompliceerde regeling moet worden gekozen (dan de huidige regeling, zie art. 1:265f en 1:265g BW). Daarbij is het aan te bevelen de kinderrechter bij alle geschillen over omgang tijdens een lopende OTS bevoegd te maken, ook als deze worden ingediend op grond van artikel 1:253a of 1:377a BW. Daarbij moet de kinderrechter enige ruimte kunnen bieden aan de gecertificeerde instelling om de regie te kunnen voeren over het opbouwen en afschalen	

	van door de kinderrechter vastgestelde omgangsregelingen	
15.	Het moet voor de gecertificeerde instelling mogelijk worden om in spoedsituaties binnen de OTS te kunnen handelen zonder eerst op een beslissing van de kinderrechter te wachten, bijvoorbeeld als een kind plotseling door een ernstige en dringende noodzaak moet worden overgeplaatst of een zorg- en omgangsregeling moet worden beperkt; daartoe moet een wettelijke mogelijkheid worden geïntroduceerd	
	Rechtsbijstand	
16.	Voeg bij uithuisplaatsingen standaard een advocaat toe aan ouders en kind, ongeacht of het gaat om een maatregel van OTS of gezagsbeëindiging	Aanbeveling 16 nemen wij (nog) niet over. Vanaf 1 januari 2023 heeft de minister voor Rechtsbescherming voor 1,5 jaar kosteloze rechtsbijstand beschikbaar gesteld voor ouder(s) die te maken krijgen met een gezagsbeëindigende maatregel. Medio 2023 besluit de minister voor Rechtsbescherming wanneer de regeling uitgebreid wordt met eerste procedures (spoed)uithuisplaatsing, waarbij wordt gekoerst op 1 juli 2023. Medio 2024 neemt de minister voor Rechtsbescherming, op basis van de uitkomsten van de monitoring van kosteloze rechtsbijstand, een besluit over of en hoe wij, in lijn met aanbeveling 16, kosteloze rechtsbijstand structureel gaan vormgeven.
	Rollen van de RvdK, GI en kinderrechter	
17.	De huidige rol van de kinderrechter in kinderbeschermingszaken moet actiever worden en moet daartoe nader worden gezien	Aanbevelingen 17-20 raken de fundamenten van het stelsel. De Adviescommissie Rechtsstatelijkheid en Rechtsbescherming gaat zich buigen over de vraag hoe in het Toekomstscenario de onafhankelijke blik, tegenspraak en advisering aan de rechter het beste kan worden georganiseerd en hoe de rechtsbescherming kan worden verbeterd.
18.	Het huidige jeugdbeschermingsstelsel met de Raad voor de Kinderbescherming en de gecertificeerde instelling als ketenpartners die ten aanzien van verschillende beslissingen beide een taak hebben, moet zorgvuldig worden geëvalueerd	Als het gaat om de aanbeveling over de rol van de rechter is het reflectietraject van de familie- en jeugdrechters relevant. In dit traject gaat het om een brede reflectie op de taak, rol en de aanpak van familie- en jeugdrechters in o.a. civiele jeugdbeschermingszaken. De uitkomsten van het reflectietraject worden verwacht in februari 2023. De uitkomsten van beide trajecten zullen wij betrekken bij de uitwerking van de rollen, taken en verantwoordelijkheden, waarbij wij na oplevering van het reflectietraject bezien of nader en fundamenteeler onderzoek noodzakelijk is.
19.	Schrap de toetsende taak van de Raad na twee jaar uithuisplaatsing (artikel 1:265j lid 3 BW)	
20.	Schrap de toetsende taak van de Raad voor de Kinderbescherming voor de situaties waarin op grond van artikel 1:265i BW de kinderrechter een beslissing tot overplaatsing of terugplaatsing van een uit huis geplaatst kind in een gezinsvervangende omgeving al toetst	
	Positie 12-minners	

21.	Versterk de positie van twaalfminners door hen in kinderbeschermingsprocedures voorafgaand aan een verzoekschrift te horen voor zover mogelijk en hun mening in het verzoekschrift op te nemen, ook als het gaat om een verlengingsverzoek	Op grond van artikel 799a lid 2 Rv zijn RvdK en GI's verplicht om in het verzoekschrift te vermelden of en zo ja op welke wijze, de inhoud of strekking van het verzoekschrift is besproken met de minderjarige en welke reactie de minderjarige hierop heeft gegeven. In de praktijk wordt bij de naleving vaak een leeftijdsgrens gehanteerd van 12 jaar, terwijl de bepaling geen leeftijdsgrens geeft. Wij gaan met RvdK en GI's in gesprek over hoe zij de naleving van de wettelijke verplichting beter kunnen borgen, in het bijzonder bij de twaalfminners.
Familiegroepsplan		
22.	Zorg dat de wettelijke verplichting uit de Jeugdwet om bij de start van elke maatregel binnen een redelijke termijn in te zetten op het maken van een familiegroepsplan voor de uitvoering van de maatregel, beter wordt nageleefd	<p>Eigen regie van het gezin en samenwerken met het eigen netwerk/informele steunfiguren zijn het uitgangspunt. Dit is ook essentieel bij het gewone opvoeden en opgroeien. Versterken van de samenwerking met het netwerk/informele steunfiguren krijgt een plek in de Hervormingsagenda Jeugd. Het betrekken van het netwerk kan op verschillende wijzen, waaronder het familiegroepsplan. Er wordt steeds meer aandacht besteed aan de inzet van het netwerk van ouders en kinderen. Jeugdprofessionals trachten over het algemeen het netwerk te betrekken bij het vinden van een oplossing. Zij geven families daarbij gelegenheid een familiegroepsplan op te stellen. Wij constateren dat het familiegroepsplan binnen de jeugdbescherming beperkt wordt ingezet. Het WODC heeft in 2016 onderzoek gedaan naar de inzet van het familiegroepsplan in het gedwongen kader. Er is toen geen significant verschil gevonden in de bereikte resultaten - in termen van veiligheid voor kinderen - tussen gezinnen waarin wel en gezinnen waarin niet met een familiegroepsplan is gewerkt. Wij zullen het gesprek aangaan met gemeenten, met gecertificeerde instellingen en met jeugdhulpinstellingen om te kunnen bepalen of er een reëel perspectief is voor een bredere inzet.</p> <p>In de jeugdbrief voor de zomer aan uw Kamer komen we daarop terug, evenals op drie moties die hiermee samenhangen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kamerstuk II, 2021-2022, 35 925 XVI, nr. 117 (Maeijer) 2. Kamerstuk II, 2022-2023, 36 200 XVI, nr. 145 (Van der Staaij en Peters) 3. Kamerstuk II, 2022-2023, 36 200 XVI, nr. 130 (Maeijer)
Nader onderzoek		
23.	<p>Nader onderzoek moet worden gestart naar:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. De ervaringen van ouders en jeugdigen met de wet herziening kinderbeschermingsmaatregelen b. de regeling van gesloten jeugdhulp uit hoofdstuk 6 van de Jeugdwet c. de wijze waarop rechterlijke toetsing van het perspectiefbesluit juridisch vormgegeven kan worden d. de toepassing van kinderbeschermingsmaatregelen en de effectiviteit daarvan voor situaties van complexe scheidingsproblematiek e. de vraag waarom het familiegroepsplan in jeugdbescherming zo weinig wordt gebruikt 	<ol style="list-style-type: none"> a. In februari 2023 presenteert de NO5 foundation de uitkomsten van de dialoogsessies met ouders en jongeren over rechtsbescherming in de jeugdbescherming. Op basis van de uitkomsten van NO5 besluiten wij of nader onderzoek naar de ervaringen van ouders en kinderen nodig is. b. Nader onderzoek is op dit moment (nog) niet aan de orde, omdat er op dit moment een wetgevingstraject tot aanpassing van hoofdstuk 6 van de Jeugdwet loopt met als doel het verbeteren van de rechtspositie van jeugdigen in de gesloten jeugdhulp. Nadat de voorgestelde wijzigingen enige tijd in werking zijn getreden, kan worden gezien of een nader onderzoek in het kader van een wetsevaluatie wenselijk is. c. Nader onderzoek is op dit moment niet aan de orde, omdat door de RvdK en GI's belangrijke inzichten zijn aangedragen voor een wettelijke verankering van het perspectiefbesluit. Het komend half jaar gaan wij met de sector de wettelijke basis uitwerken, waarbij wij de aangedragen inzichten betrekken (zie ook aanbeveling 5). d. Nader onderzoek is op dit moment niet aan de orde, omdat de Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming in 2023 advies gaat uitbrengen over de inzet van jeugdbescherming bij complexe echtscheidingsproblematiek. e. Nader onderzoek is op dit moment niet aan de orde, omdat wij eerst gesprekken met gemeenten, met gecertificeerde instellingen en met jeugdhulpinstellingen willen voeren met als doel na te gaan wat factoren zijn die maken dat het familiegroepsplan binnen de jeugdbescherming relatief weinig wordt ingezet.